

1

פרשן כי אפר - אפר

משמאל

מלרי, כי שבת היא שמא דקב"ה כבוזה"ק.
: כמו שאי אפשר לאיגלויי זה, כן זה.
הוא פירוש המדרש שמוזה אתה למד
אתה יכול לידע מתן שכר המצוות שהרי
אמורה שבחמורות וזו קלה שבקלות ומאחר
בר שניהם נכתב בשוה ע"כ כי לא זה
סוף דבר השכר, ולמה לא פירש הכתוב
עד עצמו אחר שבא לפרש לא הי' לו
גם, וע"כ שזה בלתי אפשר כנ"ל, וזהו
נעו מעגלותי לא תדע:

ומור וצלה"ה בעל תשובות וחי' הרי"ם
הקשה למה אין מתפללין בשבת
דעת שהוא ענין רוחני? וכמו שמתפללין
: במנוחתנו, וטהר לבבנו, עכ"ד. ונראה
ה שבת היא בעצם דעת כמ"ש (שמות ל"א)
ית כי אני ה' מקדישכם, ושבת קביעא
עצ ואיננה נזקקת להתעוררות התחתונים
כן היא השפעת דעת גם בלתי תפילתנו :
אז עוד דדעת הנשפעת בשבת היא
ממקום גבוה עוד יותר, ששבת היא
ש חכמה שהיא למעלה מן הדעת כמ"ש
זה ל"ה) בחכמה ובתבונה ובדעת, וע"כ אף
יס דבי דינא מקדשין לי' נמי יש ליתן
ז שאין מתפללין על הדעת, דהנה בזה"ק
בשלת) ואתם תחרישון לא תתעורון מלה
היקא תליא מילתא ופי' הרמ"ק דבעתקא
יכולין לעורר במלולא לבד רק בעובדא
פ, וע"כ אין לעורר דעת הנשפעת בשבת
יס במלולא דהיינו תפילה, אך כ"ז לעורר
שפעה למעלה, אבל מ"מ בסעודת שבת
יס ממשיכין דעת על עצמם, וע"ז נאמר
ועד נ"ח) וקראת לשבת עונג שפירש כ"ק
ברר וצלה"ה שהוא כמו לשון קריאה
קום למקום, והיינו דאיתא בכתבי האר"י
בכ ברכות שבתפילה הן כנגד ז' הספירות
התחתונות וג' סעודות הן כנגד שלש הספירות
העליונות, וע"כ בתפילה שהיא במלולא אין
לין למשוך על עצמם דעת, ורק בסעודות
ז בעובדא יכולין להמשיך דעת על עצמם.
ז דעת דשבת ויו"ט שנשפעת ממקור הדעת.
ל דעת שמתפללין עלי' בחול איננה

שם

תצא

משמאל

קלו

ממקום גבוה כ"כ, ויכולין לעורר בתפילה.
כך נראה לי, ואם שגיתי השם הטוב יכפר :
סמיכות הפרשיות של יפת תואר ובן סורר
ומורה, כתב רש"י שאם נשא יפת
תואר סופו להוליד ממנה בן סורר ומורה.
ויש להבין מה שייכות יש לפרשת נחלת
הבכור באמצע [ודוחק לומר כי אגב
סמיכת אהובה ושנואה שבאה להורות שסופו
לשנואה נכתבו כל עיקר דיני בכור] :

ונראה דבאה להורות מעלת הראשית, אשר
מזה יובן ענין בן סורר ומורה, שכל
זמנו של בן סורר ומורה אינו אלא שלשה
חדשים הראשונים שבא לכלל עונשין, והוא
הראשית של ימי חייו, והכל נמשך אחר
הראשית. וכמו טעם הבכור הנוטל פי שנים,
כי כל אחיו הבאים אחריו הכל נמשכין
אחריו, וכאילו הוא הי' סיבה להם, ע"כ נוטל
פי שנים. מעין מה שאמרו ז"ל (יומא י"ז):
מחצה לאהרן ומחצה לבניו כאשר הוא סיבה
להם, כעין זה נוטל הבכור פי שנים עכ"פ.
וכן זה הענין בבן סורר ומורה, כאשר
הראשית שלו מקולקלת הכל נמשך אחר
הראשית ונהרג על שם סופו, כי חשיבין
רשעתו שבסופו כאילו היתה בפועל בתחילתו.
דומה לזה טריפות בבהמה מחמת שסופו
לנקוב, כי מאחר שכבר התחיל בו מעשה
הטורף הו"ל כאילו הכל בפועל מאחר שבודאי
יתפשט ויתרבה מעשה הטורף עד שסופו
לנקוב. כן זה בן סורר ומורה, מאחר שהתחיל
בו הקלקול, ובודאי יבוא לכך שיתחייב מיתת
ביד כאשר הקלקול הוא בראשית ימיו
כנ"ל, שוב הו"ל כאילו כבר בא עליו החיוב,
ולזה מורה מצות הבכורה ליתן לו פי שנים :
וזה לימוד גדול לכל אדם להשגיח היטב
על הראשית שלו, ראשית בואו לכלל
מצוות בהיותו בן י"ג, וכן בהיותו אדם שלם
ע"י הנשואין, או מתחילה תקופה חדשה
וישגיח היטב על ראשית שנותיו אז.
ולזה מצאו הספרים הקדושים רמז בתורה
נקי יהי' לביתו שנה אחת נקי בלי חטא,
וכד"א (שמות כ"א) "ובעל השור נקי" ודרשו

ז"ל (פסחים כ"ב): שאין לו בו הנאה של
כלום, וכן בכל שנה ראשית השנה ר"ה יוה"כ
וסוכות, שיהי' בתשובה ודביקות, וימשך אחר
זה כל השנה כולה, וכן בכל יום, ראשית היום,
עומדין משנתן שחרית לחטוף את המצות,
כי הזריזות במצוות שחרית מושכת אחר"י את
כל היום כולו :

בש"ס סנהדרין (פ"ה) בן סורר ומורה שרצו
אביו ואמו למחול לו מוחלין לו, ויש
להבין הלא אינו נהרג על מה שהמרה נגדם
אלא ע"ש סופו שסופו ללסטם את הבריות,
א"כ למה תועיל מחילתם, ונראה דהנה יש
להתבונן במאמרם ז"ל (שם ע"ב) הגיעה תורה
לסוף דעתו וכו' הלא כמה רשעים גמורים
שעשו כל התועבות שבעולם ולבסוף עשו
תשובה, ושמא יהי' זה כמותם, הלא לא
ננעלו דרכי תשובה לפני שום אדם וכמאה"כ
(תהלים צ') תשוב אנוש עד דכא ודרשו ז"ל
(ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א) עד דכדוכה של
נפש מקבלין :

אך נראה דהנה איתא במד"ת (פ' האזינו
סי' ד') שתשובה מועלת לישראל ולא
לעכורים. ונראה דמחמת שישראל הם בני
אברהם יצחק ויעקב, שהם בעצם נפשות
טהורות וטובות רק שבמקרה נתלכלכו
בעבירות, אבל כשעושה תשובה שוב
מתעוררת בו הנקודה השרשית האחוזה
בשלשלת הקודש עד האבות הקדושים ושופעת
בו רוח חיים חדשים ממקור ישראל, ובודאי
תתמיד תשובתו וישאר נאמן להשי"ת ותורתו,
אבל עכ"פ מאחר שנתקלקלו ונכרתה חיותם
כענף הנכרת ממקום חיותו שוב אין לו
תקנה, ואף כשיעשה תשובה בודאי לא תתמיד
ויחזור לסורו, הכלל שכל עצמה של תשובה
שמועלת היא מפני ההשתלשלות עד האבות,
ממילא זה שהוא סורר ומורה נפסק חיבורו
מאביו ואמו ושוב אין לו חיבור בשלשלת
הקודש בודאי שלא יעשה תשובה, ואף אם
יעשה לא תתמיד ויחזור לסורו, וסופו ללסטם
את הבריות, אבל כשאביו ואמו מוחלין לו
הנה הוא עדיין נקשר בשלשלת הקודש, שוב

ג ברכה במדבר ישא

סתם הקנ"ה את פיהם ואמר להם הציאו לי ספר יוחסין, שעל ידי זה אני מוצעת שהתורה תהיה נכחית לעולם ועד. וזהו הענין אחרי שמעם מצות כבוד אז ואם על ידי זה הודו למאמרות הראשונות.

וזדו הענין (ויק"ר פכ"ד ס') התפתחים לפי שיצר הרע שולט בהם הלואי נשתי קדושות יעמדו עי"ש, היינו קדושת האצות וקדושת עצמית (עי' לעיל פרשת קדושים דף קפ"ט).

וזדו (שמות ט"ו) זה אלי ואנוהו אלקי אני וארוממנהו, ופרש"י לא אני תחלת הקדושה אלא מוחזקת ועומדת לי הקדושה ואלוקותו עלי מימי אבותי עי"ש, והיינו על פי מה שאמר א"י זצוק"ל מזוואלין (מכילתא שמות י"ט ה') כל התחלות קשות, פירוש כל התחלות צריכים להיות קשות וחזקים, כי אם היסוד והראשית קשה ואמץ, הרי כל הצנין הנצנה עליו יש לו קיום, ואם תלילה היסוד של הצנין וראשיתו חלש, אזי כל הנצנה עליו מתרשש ונופל עכ"ל, וזהו לא אני תחלת הקדושה אלא מוחזקת ועומדת לי הקדושה וכו', היינו חזק ואמץ שיכול לעמוד, מפני שהתחלת הקדושה היה האצות. וזהו (במדבר כ"ג) כי מראש נורים ארצנו ופרש"י אני מתחיל צראשיתם ונתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כלנורים וגזעות הללו על ידי אצות ואמהות.

וזדו (במדבר ו' פ"ט צרש"י) הקול יוצא מצין שני הכרוצים, על פי רבינו צחי (שמות כ"ה י"ח) וז"ל והיה אפשר שהיו הכרוצים, האחד כנורת אדם גדול והשני כנורת ילד קטן, כענין שראה יחזקאל פני האחד פני הכרוז ופני השני פני אדם, ודרשו רז"ל היינו כרוז היינו אדם, אלא אפי רבני ואפי זוטרי, ויהיה זה להעיד על אהבתו לישראל כאהבת האב לבנו שהיא אהבה חזקה וכו' עי"ש, ולעניינינו על ידי

ממעל, שהאות וי"ו נחיתת קו המושך מלמעלה למטה.

וזדו נתונים נתונים המה לו מאת בני ישראל פרש"י כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה נדלו לכך נגזרת המקום, והוא נתנס לו וכו', והיינו כמו שיש נחיתת מתוך בני ישראל, הרי הם נדלו משאר כל העדה ועליהם יאמר מאת בני ישראל.

ז"ש קריצו לי חזו חילי, היינו איך שיהיה להסתכל בפנימית, שיש קדושה פנימית בכל אחד מישראל מקום שם לא מעלין הני כלצין דחזיפין זה עמלק, וזהו שאומרים יהא רעוא קמיה דתשרי על עמיה שנוכה לנחיתת על ראשי שכינת אל, והנן.

ויתילדו על משפחתם לזית אנתם. נמדרש (ילקוט רמז תרפ"ד) בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקנ"ה אמר להן הציאו לי ספר יוחסין שלכם שנאמר הצו לה' משפחות עמים כשם שצני מציאין, ויתילדו על משפחותם. ותמוה מה ענין ספר יוחסין לזה. עוד איתא (קידושין ל"א). כיון שאמר כדא את אביך ואת אמך חזרו והודו למאמרות הראשונות.

אלא עיקר התורה צריך להיות קיומה לעולם ונצחית, וזאת לא יתכן רק אם הצנים יכבדו את אבותם ללכת בעקבי האל, ועל ידי זה יהיה המשך לתורה עד עולם. [גם נחיתת התורה אם מכבדין העצר על ידי זה תקוה לעתיד, כי תמיד העתיד נהפך לעבר בהמשך הזמן]. לכך

ישראל וכו' לא עוד אלא וכו' עי"ש, לא לומר לך רק צנייהם, ועליהם.

דברי ישראל (ספ' שו"ת) על הקודש, פנימי כלכל, הבעליונה, והוא שאמר ששם שכינת

צר ג' ט' צני ישראל, ואמר וזהו ענין המה תלואו צאות ס ר"י אחר יאל ונפרשת ואל

ועה שנחשבו! סגור צאות כי יו"ד על פ ט"ו א'), פ"צ הלכות ולכן כופין י.

י"ט מדרגת מסוף, רק ספיג נתונים וסם הקדושה

צקלוס

הָאָהּ הוּא יְהִי דְכִיר
בְּדָתָהּ לֵה מְלַקְדָּמִין
נִטָּר לֵה לְסוּפָא:
אָמַר אֶסְגָּאָה אֶסְגִּי
דִּיכִי בְּצַעַר תְּלִידִין
ז בְּעָלִיךְ תָּהֵא
הוּא יִשְׁלַט בִּידָהּ:
זִמְר אָרִי קִבְּלָתָא
דְּוֹאֲכִלָּתָהּ מִן אֵילָנָא

בית אהרן והוספות
יג' של העירוס דה פ"ד פ"ו
ל' שבת דרי נסן פ"ה, ד"ר פ"ה
ק' קדוש, פסיקתא רמזי פ"ה

פ' אורו (דברים ט כה)
ה' תשופנו עקב. לא
ו ואף משם מתימנו א.
(שפי' מ כד), כשהנחש
עקב. ולפי שהלשון נופל
נשיפה נשימה:
נשים*: ודרגך. זה
בנים. זה זער הלידה:
שמים, ואף על פי כן אין
ואי ימשול כן, הכל ממנו
שוקתך. מאותך, כמו
ע"כ טו טז:

ה' דקאמר בגמרא זו מדה יפה
דבשרי רש"י אע"פ שלא לצורך
ב' יוכל לכופה, או אם הוא אינו

ז' ב"ה: זו והיה כאשר
דקדק: נפשו ובאשר יחלים
ב' דקדק: שוקק בן יהיה
צ"ל: כאשר יחלם. מי שהוא
ב' דקדק: כטנו ריק כמו שהיה
ב' דקדק: שוקק. מתאוה
ד' דקדק: אבל לא ישיגו תאוותם
ז' דקדק:

צבונך. בעת העני, בצאת
פ', כי ההריון כבד על האשה,
שפך. והטעם שתשמעי כל
שחזר לעשות חפצו:

יונתן בן עוזיאל

פז

טו לאנתתא אָמַר אֶסְגָּא אֶסְגִּי סְגוּפִיךָ מִן בְּאָדָם בְּתוּלִין וְעִידוּךָ בְּצַעַר תְּלִידִין בְּגִין וְלֹת בְּעָלִיךְ
תְּהִי מִתּוּךָ מִן הוּא יְהִי שְׁלִיט בִּידָהּ לְמִזְבִּי וְלִמְחֻטִּי: יוֹלָאָדָם אָמַר אָרוּם קִבְּלָתָהּ לְמִימַר
אֲנִתְּךָ וְאֲכִלָּתָהּ מִן פִּירִי אֵילָנָא דְּפִקְדָּתָהּ לְמִימַר לֹא תִיכּוֹל מְנִיָּה לִיטָא אַרְעָא בְּגִין דְּלֹא חוּיָאָת
לָךְ חוּבְךָ בְּעָמֶל תְּכִלְיָנָה כָּל יוֹמֵי חַיֶּיךָ:

פירוש יונתן מן סגופיך. לשון צער בתולין כדאיחא בעידובין (ק:) ארבה עצבתך אלו ב' טיפין דם נדה דם בתולין: מן מתוך.
לשון תאוות:

בעל המורים

טו עקב. ג'. ואתה תשופנו עקב. הגדיל עלי עקב (תהלים מא י').
והוא יגוד עקב (להלן מט יט). זהו שדרשו רבותינו (סנהדרין נט:) על
נחש, חבל על שמש גדול שאבד מן הכית. והוא גם איש שלומי
וגר' הגדיל עלי עקב. ועוד אמרו ז"ל (ב"ר צט ד) גבי ברכת השכטים
אע"פ שדימה יהודה לאריה ונפתלי לאילה, חזר וכללם כולם
בברכה אחת, דכתיב (להלן מט כח) איש אשר כבדכתו ברך אותם.

ספורנו

הוא ישובך ראש. הכח הרמיוני ימעיט את התענוג בתחילת
השגתו, כמה שידמה ויצייר יראת ה' באיכות התענוג וכמותו
וסדרו: ואתה תשופנו עקב. כי המתאוה בהתגברו יוליד היזק
בסוף התענוג: טו הרבה ארבה עצבונך. דם הנדות הנקרא
גדת וזתה (ויקרא יב ב), כי אמנם היא או כל היום דוה: והרונך.
היפך מה שהיה קודם החטא, כאמרו בו ביום גבראו, בו ביום
שמשו, בו ביום הוציאו תולדות (ב"ר כב ב). וכזאת אמר שתהיה
לעתיד, כאמרם עתידה אשה שתלד בכל יום (שבת ל:), וזה כי אמנם

רמב"ן

(טו) וטעם תשופנו עקב שיהיה לאדם יחרון עליך
באיבה, כי הוא ישובך ראש ואתה לא תשופנו רק
בעקבו, וירצץ מוחך שם:
(טז) ואף אישך תשוקתך. לתשמיש, ואף על פי כן
אין לך מצח לתבעו בפה, אלא הוא ימשול בך, הכל
ממנו ולא ממך. לשון רש"י. ואינו נכון, כי זה שבח באשה,
כמו שאמרו (עירובין ק:) וזו מדה יפה בנשים. ורבי אברהם

אור החיים

טו אף האשה אמר וגו'. נמכוון ה' לומר ג' קללות
כנגד ג' דברים האמורים בענין, כי טוב העץ וגו' וכי
תאוו וגו' ונחמד וגו'. כנגד כי טוב העץ שרצה להשעשע
ולהתענג הפך רצונו יתצרך הרבה עצבונה ואפילו בזמן
שמחה צעצע תלדי נשים. וכנגד וכי תאוו וגו' אמר ואל אישך
תשוקתך שתתאוה לו תמיד, ויש בו ב' פרכי קללה, האחד
הוא שתתאוה ואין צידה להשלים מאוהה אלא ציד הצעל,
ופרט זה נכלל בכלל אומרו והוא ימשל בך. והב' היא שלא
יהיה לה מאוהות להשלים תשוקתה ותמלא שתשתנה האשה
מאיש נפרט זה, כי האיש ישע צעצע תשוקתה מה שאין כן
האשה, והכן. וזו קללה גדולה שממיד חסרה תשוקתה וזה
כנגד מדת תאוה לעינים. וכנגד ונחמד וגו' אמר והוא ימשל

כ"י יקר

(טו) הוא ישובך ראש ואתה תשופנו עקב. רוב
המפרשים אמרו שהיצר הרע מושך כחו מן הנחש
הקדמוני, והיצר הרע דומה בתחילה לחוט של עכביש ואחר
כן לעבותות העגלה לכך נאמר הוא ישובך ראש, כי אם יהיה

וזו ויצא וילחם ביצור הרע בראש רצה לומר בהתחלה תכף
בבואו אליו, אז הוא ישובך, כי בנקל יצחו האדם ויתקו מעליו
כאשר יתק פתיל חוט של עכביש. אמנם אם בראש דבריו יתן
מקום ליצור וילך אחרי עצתו יום אחר יום עד שנעשה חזק

אונקלוס

י' לְמִימֵר לֹא תִכּוֹל
אַרְעָא בְּדִילָךְ בְּעֵמֶל
כָּל יוֹמֵי חַיֶּיךָ:
וְאַטְרִין תַּצְמַח לָךְ
ת' עֲשָׂבָא דְחֻקְלָא:
דְּאַפָּךְ תִּיכּוֹל לְחַמָּא
וְב' לְאַרְעָא דְמִנְהָ

ובית אהרן והוֹפֹטוֹת
כִּי פִי כִי לֹטֵם דְּרֵבִי נֶמֶן פִּי לֹטֵם
שֶׁל טָהוֹרָה כֹּהֵן מִשְׁמָחָה יֵשֶׁן מוֹרֵעַ לֹטֵם
אֶל [יֵשֶׁן] מִשְׁמָחָה כֹּהֵן שֶׁנֶּמֶן קוֹנֵה:
וְדֵרֵבִי נֶמֶן פִּי כִי לֹטֵם דְּרֵבִי וְיִקְרִי
וְהָאֵל פִּי כִי וְהָאֵל וְהָאֵל רִמָּה:

בִּזְרֵךְ. תַּעֲלֵה לָךְ דְּנִימִים
וְס' וּמִלִּים. הַמֶּשֶׁל לִיּוֹנָה
וְשִׁדִּים שִׁנְק מִהֶסֶם (כִּי ה'
תַּצְמִיחַ לָךְ. הַאֲרָךְ.
וְס' קוֹן וְדִרְדֵּה. קוֹנֵדֶם
י' תִּקּוֹן (כִּי כִי):
דִּה. וְמֵה קִלְלָה הִיא זֹה.
ה' נִמְסִי לִסָּם אֶת כָּל עֲשֵׂה
י' כֹּהֵן בְּרָאשׁ הַעֲנִין אֲרוּרָה
אֲלֵה. וְאַחֵר הַעֲנִין וְקוֹן
י' קִטְמִיּוֹת אֹו יִרְקוֹת גִּנְהָ.
(ט) בּוֹזֵעַ אִפְיָךְ. לֹאחֵר

לֹא תִּנְחֵל הַאֲרָץ עַן עוֹשֶׂה פִּיר
יִבְזֵן. לְשׁוֹן יִגְעִיהָ (קִהְלִי ט):

דִּרְעָה. וְכִמְהוּרָה לֹא יִחַגְרוּ בִּיזָה
דִּרְעָה. וְאַחֵר שִׁירְעִנָּה שְׁהֶאֱדָם
י' בִּמְנוֹ לִקְחָתָהּ. וְהַחֲשׂוּבָה. כִּי
ק' הֵם כְּבוֹדוֹת, וְאִין לֹהֵם
דִּרְעָה וְתִקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֲצָם אֶל
כִּי בִּרְיָה. וְאַחֲרֵי כֵן וְהִנֵּה עֲלִיהֶם
פִּדֵּן (כִּי סֵם ט). וְכֵן וְהַעֲלִיתֶם
לְעֵינֵי הַחַיִּים:

וְהָאֵל כִּי. מְדַבֵּר בְּאוֹמוֹת הָעוֹלָם
כִּי כִי אֶל:

מִתְחַלֵּל:

יונתן בן עוזיאל

ט

יח וְכֹכְבִין וְאַטְרִין תַּצְמַח וְתִרְבִּי בְּדִילָךְ וְתִיכּוֹל יֵת עֲשָׂבָא דְעַל אִפִּי בְּרָא עֲנִי אָדָם וְאַמֵּר בְּכִיעוּ
רַחֲמִין מִן מִן גְּדָמָךְ יֵי דְלֹא נִתְחַשֵּׁב בְּכִיעִירָא דְנִיכּוֹל עֲשָׂבָא דְאִפִּי בְּרָא וְיִקּוּם כְּעַן וְנִלְעִי בְּלִיעוֹת
יְדֵי וְנִיכּוֹל מִזוֹן מִן מִזוֹנָא דְאַרְעָא וּבְכֵן יִהְיֶה מִפְּרִשׁ כְּעַן גְּדָמָךְ בֵּין בְּנֵי אִינְשָׁא וּבֵין (בְּנֵי) בְּעִירָא:
יט בְּלִיעוֹת כִּף יֵדְךָ תִּיכּוֹל מִזוֹנָא עַד דְּתִתְּרוֹר לְעִפְרָא דְמִנְהָ אֲתִבְרִיאַת אָרוּם עִפְרָא אֲנָת וְלַעֲפָרָא
תַּתּוֹב דְּמֵן עִפְרָא אֲנָת עֲתִיד לְמִיקוּם לְמִתָּן דִּינָא וְחֻשְׁבָּנָא עַל כָּל מַה דְּעִבְדְתָּ בְּיוֹם דִּינָא
רַבָּא:

פִּירוּשׁ יוֹנָתָן מִן בְּבִיעוּ רַחֲמִין וְכוּ'. הַתְּפִלָּה מִה' יִתְבָּרַךְ שָׁאֵל יֵהָא נִרְמָה כְּהִמּוֹת כְּדִיאַתָּא כְּמִ"ר (כִּי כִי) בְּשֵׁם רַבִּי לֵי. וְשִׁמְעוּ
הַקִּבְ"ה וְנַעֲשֶׂה הַפְּרִשׁ בֵּין אָדָם לְכַהֲמָה, וְאַמֵּר מְכַל מְקוֹם בּוֹיַעַת אִפְּךָ וְכוּ'. וְכָל זֶה דִּיִּיקוּ מִמָּה שֶׁמִּתְחַלֵּל אִמֵּר "וּמְכַל":

תרגום ירושלמי

יח וְכֹכְבִין וְדִרְדְּרִין תִּרְבִּי לָךְ וְתִיכּוֹל יֵת עֲשָׂבָא דְבִאִפִּי בְּרָא עֲנִי אָדָם וְאַמֵּר בְּכִיעוּ בְּרַחֲמִין מִן גְּדָמָךְ יֵי לֹא נִתְחַשֵּׁב גְּדָמָךְ
כְּמֵן בְּעִירָא לְמִיכָל יֵת עֲשָׂבָא דְבִאִפִּי בְּרָא וְיִקּוּם כְּעַן וְנִלְעִי מִלְּאֹת יְדֵי וְנִיכּוֹל מִזוֹן מִן פִּירִי אֲרַעָא וּבְכִרְיָן יִהְיֶה מִפְּרִשׁ
גְּדָמָךְ בֵּין אִנְשָׁא וּבֵין בְּעִירָא:

רמב"ן

מרה, כי היא נתנה גם לאישה ויאכל במצותה, וענשה שלא תהיה היא מצוה עליו עוד, והוא יצוה עליה כל רצונו:

אור החיים

וְאֹמְרוּ וְתִאכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר. כֹּהֵן רִמָּה
הַחֲטָא שֶׁנֶּגְדָה כִּי הוּא זֹה לֹא לֹאחֵר לֹאשֶׁה שֶׁלֹּא
חֹאכֵל מִן הָעֵץ, וְהוּא אֹמְרוּ הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֹאחֵר, פִּירוּשׁ
לֹמַר לֹאשֶׁה וְהוּא לֹא אֹמֵר לֹאשֶׁה אֲלֵה מִהִפְרִי כְּמוֹ
שְׁדִיִּיקוּ דְּרִיבָה:
וְאֹמְרוּ אֲרוּרָה הָאֲדָמָה. וְלֹא קִלְלָה לֹאדָם כְּמוֹ שֶׁקִּלְלָה לְחַוֵּה
מִטַּעַם הָאֲמֹר דְּרִיבָה כְּמוֹ שֶׁנֶּחֱזַק, וְקִלְלָה
לְהֹאדָמָה כִּי הִיא סִינָה כִּי הִיא שֹׁאֵדֶם זֹה לֹאשֶׁה עַל הִפְרִי
לְכַד וְלֹא עַל הָעֵץ, עַם כָּל זֶה לֹא הִיא זֹה מִכְּשׁוֹל אֶס לֹא
הִיא הַשִּׁינִי שֶׁנֶּחֱמָה הָאֲדָמָה כְּעַן הַדַּעַת וְהִיא עֲנִי כְּשֶׁאֵר עֲנִי
הֵגֵן לֹא הִיא סִינָה לְהַחֲטֹא כְּמוֹ שֶׁנֶּחֱזַק לְמַעֲלָה. גַּם אֶס הִיא
עוֹשֶׂה כָּל עֲנִי הֵגֵן טַעַם הָעֵץ כְּטַעַם הִפְרִי הִיא הָאֲדָמָה מִהִר
לֹמַר לְחַוֵּה כִּי נִטְעִיתָ גַּם עַל הָעֵץ, וְהִיא גַּם הִיא לֹא הִיא
שׁוֹלֵחַת יָד כְּעַן מִקּוֹדֶם. גַּם לֹא הִיא מִתְּפַלֵּחַת כִּי כְּשֶׁנֶּחֱזַק
אֶת טַעַמוֹ שֶׁל עֵץ מִשֶּׁאֵר עֲנִי הֵגֵן. לֹא קִלְלָה הִיא לְהֹאדָמָה כִּי

יט עַד שׁוֹבֵךְ וְכוּ'. טַעַם שֶׁנֶּחֱזַק דִּי טַעַמִּים כִּי מִמֶּנָּה
וְכוּ' כִי עִפְרָא וְכוּ'. לְהִיּוֹת שֶׁטַעַם מִמֶּנָּה לֹקַחֵת אִינוּ
טַעַם מִסְּפִיק לְשׁוֹב אֶל הָאֲדָמָה כִּי הִיא קוֹדֶם שֶׁחֲטָא גַם
כִּי הִיא כְּנַחֲמָה זֹה וְלֹא נִגְזַר עָלֶיהָ לְשׁוֹב לְמִקּוֹם שֶׁמִּמֶּנָּה
לֹקַח, לֹא נֶמֶן טַעַם דִּי בְּאֹמְרוֹ כִּי עִפְרָא אֲתָה וְכוּ',
הַכּוֹנֵנָה זֹה כִּי אֶס הִיא נִיטוֹל מִהַחֲטָא בְּשֶׁכֶּר קִיּוֹם מִלּוֹת
הִיא הִיא הִיא מִגְדִּיר כִּי לֹא הַרְחִיקוּת וְהִיא גּוֹפּוֹ מִזִּדְכָן
וְהִיא הַחֲמוּרָה וְעוֹשֶׂה לֹאחֵר כְּהַחֲמָדוֹת חֶלֶק הַרְחִיקוּת, מֵה

כ"י יקר

הָאָדָם עַל הַמִּצְוֹת קְלוֹת שְׁבִנֵי אָדָם דְּשִׁים בְּעִקְבֵיהֶם וְאַחֵר זֶה
עֲבִירָה גּוֹרֶרֶת עֲבִירָה, וְיַעֲלֶה מִן הַקְּלוֹת אֶל הַחֲמוּדוֹת עַד כִּי
עֲוֹנוֹתָיו יַעֲבִירוּ לְמַעֲלָה רָאשׁ כְּמוֹ שֶׁאִמֵּר (תְּהִלִּים ל"ח ט) כִּי עֲוֹנוֹתַי
עֲבָרוּ רָאשִׁי. וְהוּא מִשָּׁל עַל הַעֲבִירוֹת שֶׁהֵם רָאשׁ לְכָל הַעֲבִירוֹת
לִכְךָ נִאֲמַר (אִיכָּה א ט) טוֹמְאָתָה בְּשׁוֹלִיָה לֹא זִכְרָה אַחֲרֵיתָהּ. כִּי
הַמִּשְׁכִּיל יִתֵּן אֶל לְבוֹ כְּשִׁיבֹא הִיחָה"ר לְטַמֵּא אוֹתוֹ בְּשׁוֹלִי
דִּהִינּוּ בְּמִקּוֹם חֲחִיתָ כְּמוֹ הָעֵקֶב כִּי יַעֲלֶה מִשָּׁם וְיִבְצֹק וְהִיא
אַחֲרֵיתָהּ מֵרָחֵק כִּי יַעֲלֶה מִן הַקְּלוֹת אֶל הַחֲמוּדוֹת וְלֹא יִכְיֶנוּ כִּי
רִשְׁעִים וְהַמִּשְׁכִּיל יִכְיֶנוּ:

יט) בּוֹזֵעַ אִפְּךָ תִּאכַל לֶחֶם. יֵשׁ סִמָּן מִכָּאן לְדִרְבִּי
הַרְפָּאִים הָאֹמְרִים שֶׁקוֹדֶם כָּל אֲכִילָה צִרִיךְ הָאָדָם לְעִסּוֹק
בְּאִיּוֹ מִלֵּאכָה הַחֲחִמָּתָה אֶת בְּעִלְיָה כִּי זֶה עוֹדֵר אֶל הַעֵיכּוֹל,
וְכִמְ"שׁ (תְּהִלִּים קכ"ב) יִגִּיעַ כִּפְכֵּךְ כִּי תֹאכַל אֲשֶׁרִיךְ וְטוֹב לָךְ. זֶה
שֶׁאִמֵּר הַכְּתוּב בְּעִצְבוֹן תֹּאכְלֶנָה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. כִּי עֲצָבוֹן הוּא
לְשׁוֹן מִלֵּאכָה כְּמוֹ שֶׁאִמֵּר בְּאִיּוֹב (י"ח ט) יִדִּיךְ עֲצָבוֹן וְיַעֲשֹׂנִי.
וּבְאֹמְרוֹ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ הוֹרָה שִׁיאֲכַל כִּי חַיִּיו לְכַד וְלֹא יִדְרֹשׁ
אַחֵר הַמּוֹתָרוֹת כִּי מֵה יִתְרֹן לוֹ שִׁיעֲמוֹל לְרוּחַ:

כְּעִבּוֹתוֹת הַעֲגֵלָה אִז קֶשֶׁה לְנַצְחוֹ וְאֲדִרְבָּא הוּא יִנְצֹחָךְ, וְלִכְךָ
נִאֲמַר אֶל הַנַּחֲשׁ וְאַתָּה תִּשׁוּפְנוּ עֵקֶב כִּי הָעֵקֶב הִינּוּ הַסּוּף, וְרִצָּה
כֹּהֵן שֶׁאֵם בְּסוּף רִצָּה לְהַלָּחֵם כִּי אִז אֲתָה תִּשׁוּפְנוּ וְתִנְצְחוּ כִּי
יִהְיֶה קֶשֶׁה עַל הָאָדָם לְנַחֵק עֲבוֹתוֹת הַעֲגֵלָה מִעֲלֵיו כִּי כִּבְרָ קֶשֶׁר
כִּי הִיחָה"ר כְּעִבּוֹתוֹת אֲהֵבָה בְּחַעֲנוּגִים וְקֶשֶׁה לְפִירוּשׁ הַנִּבְעֵל
לְעוֹלָם וְטָמָא זֶה:

וְזֶה גַּם כֵּן מִשָּׁל עַל הַחֲשׂוּבָה שֶׁאִדָּם עוֹשֶׂה בְּחִירוֹתוֹ דִּהִינּוּ
בְּרָאשׁ יְמֵי חִלּוֹ בִּנְקֵל לוֹ לְעוֹזֵב דְּרִכּוֹ, אִמֵּנֶם בְּעֵקֶב בְּסוּף
שֶׁכֶּבֶר הוֹרֵג בְּמַעֲשָׂיו גַּם כִּי יִזְקֵן לֹא יִסּוֹר מִמֶּנּוּ וְאִז אֲתָה
תִּשׁוּפְנוּ. וְיִאֲמַר זֶה גַּם עַל הַעֲבִירוֹת הַחֲמוּדוֹת עֲנִי גִילּוֹ
עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים וְדוֹגְמָתָם לֹא יוֹכֵל יִצְרָךְ לְהַעֲבִירָךְ
עֲלֵיהֶם כָּל כֵּךְ בִּנְקֵל מִי פָתִי יִסּוֹר הִנֵּה וְיִי שִׁמְעֵה לוֹ לְדַבֵּר
זֶה לְעִבּוֹר עֲבִירוֹת רָאשִׁיּוֹת אֵלּוּ, אֲבָל בְּעֵקֶב דִּהִינּוּ הַמִּצְוֹת
קְלוֹת שֶׁאִדָּם דֹּשׁ בְּעֵקְבֵי אֲתָה תִּשׁוּפְנוּ כִּי יִהְיֶה נֶקֶל לָךְ
לְהַעֲבִירוֹ עֲלֵיהֶם, כִּי הִיחָה"ר זֶה דְּרִכּוֹ שֶׁמִּתְחַלֵּל בְּעֵקֶב וְעוֹלָה
וּמִבְּצֵבֶךְ עַד הָרָאשׁ כְּמוֹ הָאָרֶס שֶׁל הַנַּחֲשׁ הַמִּתְחַלֵּל בְּעֵקֶב
וְהוֹלֵךְ וּמִבְּצֵבֶךְ עַד הָרָאשׁ, כִּי הִיחָה"ר מִתְחַלֵּל לְהַעֲבִיר אֶת

קדושת

ראש השנה

לוי

תבו

שיג, מחסר שכלו יטק.

ר מעשה עולם, צלם — הטובות ובעד השי"ת אינו שרון, מלשון ויפקד פוקד ומחסר "כל האצילות, כביכול נג ולהשתעשע עם

ה' בקול שופר ו על פי דאיתא שוקעים בשופר ה' ו. וזה הרמז עלה אלהים שמורה על ה' בקול, רצה לומר ויס (ב"ר שם), בקול

דף י"ח ע"א תנא ופאל מעביר ראשון . פנין זה יבאר על דף ע"ז ע"ב, על מסגי צרישא, אמר י"שא חסוכא והדר ה. א. יט) ויהי ערב צמחי הארץ"ל על צריאות העולמות, וס, כי אם לא היה ולמות יכולים להיות

צמחינת גבול ומדה, כי כמו שהצורה צ"ה הוא אין סוף וכלי גבול, כן היה העולמות גם כן כלי גבול ותכלית, לכן הוכרח להיות צמחינת הצמאוס וכו', כדי שיוכל להיות התהוות העולמות צמחינת גבול ותכלית. וצמחינת הצמאוס הזה נקרא צמחינת ערב כמו שכתוב ויהי ערב, הצמאוס והסתלקות האור וכו', ואחר כך ויהי צקר, שהוא צמחינת המשכות האור, שעל ידי צמחינת קו וחוט שהוא שרש לצריאות העולמות, כמו שידוע כל זה היטיב למעיין בכתבי האר"ז"ל (ע"ח דרוש עגולים ויושר ענף ב).

והנה בהשתלשלות העולמות ריבוי רצבות מדריגות, מדריגה אחר מדריגה, כל מה שנשתלשל יותר למטה, יותר צא צמחינת גבול וצמאוס, עד שצולס העשיה יש להם צמחינת נפרד מאלקות, ויניקות החינוכים, כמו ע' שרים וכו', ומזה נשתלשל גם צמחינות האדם צמחינת נפש הצהמיות — יצר הרע, שהוא התנגדות לנפש אלקים — יצר הטוב.

וזהו שאמרו רז"ל (סנהדרין צא:) על פסוק (בראשית ד, ז) לפתח חטאת רובן, שמיד ציירת האדם נתאכסן היצר הרע עמו, לכן נעשה כמו טבע אצלו להתאווה תאות גשמיות לדברים חיצוניים שהוא נגד רצון ה', עד אחר י"ג שנה, אז נתגלה אצלו היצר הטוב (קה"ר פ"ד פסוק יג), ואז יוכל צמחינת נפש אלקות להתגבר על יצר הרע.

והטעם לזה, כצרייתא של עולם צרישא חסוכא והדר נהורא, כי השרש ומקור לזה הוא צמחינת הצמאוס והאור, והצמאוס הוא קודם להמשכות האור, כנ"ל בפירוש ויהי ערב וכו'. וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים נא, ז) הן

צעון חוללתי, פירוש התחלת צריאותי הוא צעון, פירוש עם היצר הרע, שנתחבר עם האדם תיכף ביום הלידה. ואחר כך אמר (שם יב) לב טהור צרא לי כו', כי צרישא חסוכא — צמחינת הצמאוס הסתלקות אור האלקים, ואחר כך צמחינת האור וכו', לכן נשתלשל גם צמחינות האדם להיות גם כן באופן הזה, בתחלה נצרא עמו היצר הרע ואחר כך היצר הטוב.

וזהו כונת חז"ל מאי טעמא הני עיזי מסגי צריש אימרא, פירוש למה ציירות האדם נצרא היצר הרע מקודם ליצר טוב, כי עז נקרא יצר הרע (ראה זוה"ק ח"ב רלז), כמו שפירש רש"י על פסוק ושלח השעיר וכו', ואימרא נקרא יצר הטוב שהוא לאן קדשים. אמר ליה כצרייתא של עולם צרישא חסוכא והדר נהורא, פירוש כי השרש ומקור והשתלשלות זאת, הוא צמחינת הצמאוס הראשון שקודם צמחינת האור וכו', וכנ"ל.

וזהו כונת תנא דבי רבי ישמעאל מעביר ראשון ראשון, רצה לומר שמעביר העונות שהוא ראשון צמחינות האדם, לכן יש לאדם להתנצל שהוא כמעט כמו טבע אצלו, והטעם לזה למה הוא ראשון צמחינות האדם, על זה אמר וכן הוא המדה, רצה לומר כי שרש ומקור לזה הוא צמחינת הצמאוס שהוא לצורך צריאות העולמות שיהיה צמחינת גבול ומדה, והבן.

→ * או יבאר מאמר תנא דבי רבי ישמעאל הנ"ל מעביר ראשון וכו'. כי ידוע מאמר חז"ל (קידושין מ.) כיון שעבר אדם עזירה ושנה נעשה לו כהיתר. ואם כן לפי זה יכול האדם להתנצל על פי הדין על העונות שעבר פעם שנית ושלישית, שעליהם לא יהיה חייב

מחמת שהיה נדמה לו כהיתר, כי אם היה נדמה לו כאיסור לא היה עובר כלל, רק על פעם ראשון אין לו התנבלות, כי בפעם הראשון היה נדמה לו כאיסור, ואף על פי כן עבר, וחייב מנד הדין אמנם הקצ"ה צרוב רחמיו הוא מוחל עונות הראשונים. וזהו כונת חנא דבי רבי ישמעאל מעביר ראשון ראשון, רצה לומר העון הראשון צריך הקצ"ה למחול, ונמצא על העונות שעברו פעם שנית שלישית הם פטורים ממילא, כי כך היא המדה, רצה לומר שהדין נותן שיהיו פטורים, כי נדמה להם כהיתר כנ"ל.

* אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב (הושע יד, ג). הנה ידוע (ראה קידושין ל:) שדבר קשה מאוד לעשות המצוה בשלימות ולהעלותה למעלה מעלה כראוי ונכון, אם לא שהקצ"ה עזרו, אבל עזירה בקל יכול לעשותה ולהעלותה להיות פוגם בעולמות ובאורות עליונים ח"ו. וזהו "כל תשא עון", כלומר העון הכל יכולים לעשותו ולהעלותו להיות פוגם למעלה, וקח טוב, פירוש אבל טוב — היינו המצוה צריך אחת ליקח להעלותה למעלה.

* או יצא על דרך מאמר חז"ל (שבת פח:) על פסוק (שה"ש א, יד) אשכול הכופר, איש שהכל בו הוא יכפר צעדי. כי הנה על דרך משל, בשעה שהאב הוא משתעשע עם בנו הקטן, אזי הוא מקבל תענוג אפילו מדבר שהוא נגד רצונו כאשר יעשה זאת בפעם אחר, היינו צהזקת זקנו או בשער ראשו, אשר מתרעם עליו על זה, אך בשעת השעשועים הוא מקבל תענוג גם מזה. וכמו כן יובן, כי הנה

צראש השנה הוא עת רצון, וכאשר הזדונות יתהפכו לזכיות אז יש להצורא צ"ה תענוג גדול. וזהו כל תשא עון, פירוש אחת שכל יכול, תשא עון, רצה לומר צדק להעלות העונות יתהפכו לזכיות, אז וקח טוב, כלומר אזי מקבל תענוג גדול מזה, והבן.

* בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' (תהלים צח, ו).

נצוא לבאר על דרך משל ומליצה, למלך בשר ודם שנאסע ליער גדול להשתעשע ולקבל תענוג מזדונות חיות ועופות, עד שצא לעמק היער, ולא מצא את דרך המלך הנכון והישר לשוב לביתו, וראה צינור אנשי כפרים, ושאלום על הדרך, ולא הכירו את המלך, ולא ידעו מה להשיב לו, כי מעולם לא ידעו את דרך המלך הגדול הנכון והישר, עד שמצא איש חכם ונבון ושאלו על הדרך, אזי החכם הדין שהמלך הוא, נודעזע לאחוריו, ושמע חיכך לרצונו, ויראהו את הדרך, כי מרוב חכמתו ידע את דרך המלך הנכון והישר, ויולך את המלך לבית המלוכה, וישב אותו על כסא ממלכתו, וימצא האיש ההוא חן צעיני המלך מאד, וינשאהו מכל שרי המלוכה, וילבש את האיש ההוא בגדים יקרים, ואת צגדיו צוה להכניס לבית גניו. ויהי אחרי ימים רבים, חטא אותו איש להמלך, ויקנוף עליו המלך, וינז לשריו היושבים ראשונה במלכות לשפוט אותו האיש כדין העובר על מצות המלך, וינז להאיש מאד, כי ידע כי משפטו יהיה חרוץ לרע לו על דבר אשר חטא נגד המלך, ויפול לפני המלך, ויבקש על נפשו, ויתחנן לו שקודם שיצא דבר המשפט ימלא

שאלתו בדבר אחר, הראשונים שלו בשם מהיער, וישא לו המלך הלביש אותו האיש, המלך את גודל הכסא האיש, אשר החזיר אף על כסא ממלכתו, ויחוקר לפניו, והעביר א על כנו.

חנה ככל המשל ב בשעת מתן תורה, אף אומה ולשון שיקבלו ב:) ולאנחנו עבדי קד ותענוג גדול, עד אף (שמות יט, ח), וקבלט והמלכנו אותו למלך ותורתו הקדושה, ושו וצראש השנה יראים א במשפט על כל נעל משפטו כפי מעשיו. ל ומלבישין אנחנו אות במתן תורה, שקבלט ב שופר, כמו שכתב השופר הולך וסוק שיכור לנו מזה ה עונותינו ופשיענו וז לאחור לחיים ארוכי רצון.

* בגמרא דראש חוקפין ומריעין כשהן יושבין עומדין, אלא כדי ל צמה מערבצין ה

יז. ראה בספה"ק דודאים בשדה פר' דברים ד"ה נחנו מה שמפרש ע"פ דברי רבינו.

[תרמ"ד]

לחודש אלול רמזו הקדמונים¹ ראשי

תיבות אני לדודי ודודי לי (שה"ש)
א. ומו"ז ז"ל אמר רמז על הפסוק² לו
אנחנו שיש קרי וכתוב. לו ב' ולא באלוף³.
ואמר שכפי מה שיש ביטול זה באדם לא
אנחנו. אז לו אנחנו ב'. וביאור הענין שבני
ישראל צריכין להיות מוכנים בלתי לה'
לבדו כדכתיב (ישעיה מ"ג, כא) "עם זו יצרתי לי".
וזה אני לדודי שיודעין שאין לנו צורך
בעולם רק לעשות רצונו יתברך ולהרבות
כבודו בעולם. וכפי מה שמבורר כן אצלנו
כן מתברר למעלה דודי לי שכל בריאות
העולם והתגלות כל מיני הארות שנמצא
מאתו יתברך בעולם הכל רק בעבורינו.
וכתיב (דברים כ"ו, ז-ח) את ה' האמרת וה'
האמירך. פירש רש"י⁴ לשון תפארת
וחשיבות. שבני ישראל אין להם דבר חשוב
בעולם רק לעשות רצונו יתברך וכמו כן
כביכול אין לפניו יתברך דבר חביב מכל
הברואים כמו חביבות בני ישראל כדכתיב
(שם י"ג, א) ובך בחר ה' ב' לעם סגולה ב'.
וזהו בראש השנה מתחדש הבריאה
וצריכין בני ישראל מקודם להכין עצמם
אליו יתברך דכתיב (שם י"א, יג) "עיני ה' אלוקיך
בה מראשית השנה ב' מכלל שדרשו
חז"ל⁵ מראשית השנה על תשרי, אם כן
אחרית שנה הוא אלול. ויתכן לומר כי
אחרית הוא הסוף והתכלית שגלוי לפניו
יתברך שבני ישראל שבים אליו יתברך שמו
בסוף השנה. ובאמן⁶ זמן התעוררות
התשובה בסוף השנה שהוא תכלית הנרצה
מכל מעשי השנה. וכשרואין שאין לנו

מאומה שבים לפניו יתברך על חסרון
המעשים טובים ומבררין שבראנו רק
לכבודו ומשתוקקין לגמור מכה אל הפועל
לברר כבוד מלכותו יתברך בעולם. וממילא
בא התחדשות של ראש השנה רק לבני
ישראל בחינת ודודי לי ב'ל:

[תרמ"ז-תרמ"ח]

הקדמונים¹ נתנו רמז בפסוק אני לדודי
ודודי לי. והענין הוא כי
בלוחות הראשונות היו בכח אתערותא
דלעילא. אבל האחרונות היו בכח
התקרבות בני ישראל. ולכן נשאר קיים
לעולם. וגם הראשונות היו בקולי קולות
ובאחרונות אמר הקדוש ברוך הוא אין לך
יפה מן הצניעות². ופירוש הענין כי
בראשונות היה הכוונה לתקן כל העולם
והיו יכולין כל האומות להתקיים
באמצעות בני ישראל. כמו שכתוב (שמות י"ט,
ח) והייתם לי סגולה מכל העמים. אך עמלק
הרשע ימח שמו הוא גרם חטא העגל³. כי
אין הרשעים כדאי שיתקרבו. ולכן היו
האחרונות בציניעה להיות מיוחד רק לבני
ישראל. וזה שכתוב אני לדודי בפרט. וחודש
זה נתקן לדורות להתקרב אליו יתברך. כי
באותן מ' יום תיקנו בני ישראל החטא.
ונפתחו שערי תפלה לדורות. וכתיב (תהלים
קמ"ה, יח) קרוב ה' לכל קוראיו ואיתא
במדרש⁴ יכול לכל תלמוד לומר לכל אשר
יקראוהו באמת. ואמר אמו"ז ז"ל⁵ דאף על
פי כן כתיב לכל קוראיו. רק על ידי אותן
שקוראין באמת מתעלין כל התפילות של
פשוטי בני ישראל גם כן עד כאן דבריו ז"ל.

1 פירוש הרוקח על שה"ש ה' ג ד"ה 'אני לדודי', עיין שנת
תר"מ הערה 1.
2 "וגם איש אל ירא' הלוחות ראשונות על שנתנו בפומבי
לפיכך שלטה בהם עין הרע ותשתברו, וכאן אמר לו הקב"ה:
אין לך יפה מן הצניעות שנאמר: 'ומה ה' דורש ממך כי אם
עשות משפט ואהבת חסד והצניעה לכת'" (תנחומא כי תשא,
לא).
3 עיין שפ"א כי-תשא, תרמ"ג ד"ה 'וישמע'.
4 ויקר י"ה, א.
5 חידושי הרי"ם תהלים קמ"ה, יח ד"ה 'קרוב'.

1 פירוש הרוקח על שה"ש ה' ג ד"ה 'אני לדודי', עיין שנת
תר"מ הערה 1.
2 "ידעו כי ה' הוא אלקים הוא עשנו ולא (קרי ולו) אנחנו
עמו וזאן מרעיתו" (תהלים ק, ג).
3 אולי צ"ל 'באלף'.
4 "...הוא לשון תפארת כמו 'יתאמרו כל פועלי און'" (רש"י
בו, יז ד"ה 'האמרת').
5 "...ולגמור שנה שנה מתשרי, דכתיב 'מראשית השנה'..."
(ר"ה ז ע"א; שם ח ע"ב; שם ט ע"ב).
6 אולי צ"ל 'באמת'.

וכמו כן בדרה"ח
תפלות אבותינו.
דלים ורשים בה
שהתפללו אב
ועיקר פירוש א
איש יש
לשמש את קונו וא
כלל בעולם. והע
ברוך הוא בעולם
אבל הוא להיות
שכתוב¹ [לא נס
צוות לזה וכן אית
ואני נבראתי לשם
(תהלים ק, ג) ולא אפ
רק לו אנחנו. וזה
כדאיתא בתנא ד
בתורה כבהמה ד
הבהמה שיוודעת
ולעשות רצון בעי
כלל. וזה שאמר ד
קונוהו ב'. ובני יש
לו, ז אדם ובה
ומשימין עצמם כב
שיודעין שאין לד
וכן ודודי לי הפי
ה' יתברך כבים
ושיתגלה שם ה'
לי. כמו שכתוב²
ראשית. וקודם
הבריאה צריכין
עבור בני ישראל
לעשות רצון קונ
כל אחד להבדיל
להיות מוכן רק

6 אבות פ"ז מ"א.
7 "...מאי כי זה כל הס
לצוות לזה..." (ברכות ו
8 "תניא ר"ש בן אלע
וארי סבל ושועל חנוני
נבראו אלא לשמש
(קדושין פב ע"ב).
9 אולי צ"ל 'לשמשני'.
10 "אשרי אדם השם ש
ויהנה בכל יום בטהרה
בדברי תורה ויושב זה
(תנא דבי אליהו רבא).

צדיק

תחדש הדברי תורה בפנים
 במאמר הקודם) שבכל שבת
 זיכרת מהדברי תורה של
 ת זה. ובכל שנה מתחדש
 חדש בעסק חדש. דבחדש
 בנה שמקבלת מאור החמה
 : בעצמה שהוא בחינת תורה
 הוא שונה מחדש על היקף
 ו (סנהדרין ק"ג:) מנשה היה
 ת כהנים כנגד שני מלכותו.
 שבעבודה זרה שלו כונתו
 ה מחדש בכל שנה פנים
 צים שהוא ספר עבודת
 זכרון לשמים. וזה שאנו
 ינו שנה טובה שיהיה חידוש
 שהוא אור כי טוב. ומתוקה
 (מדבש ונופת צופים, היינו
 י תורה וכמו שאמרו (פסחים
 ים שכיסה עתיק יומין ומאי
 ידגישו טעם בדברי תורה
 למעמקי הלב. וכתוב ומתוק
 נישין הטעם בדברי תורה
 איית האור על דרך שנאמר
 מה וכתוב דבש וחלב תחת
 יג.) דברים המתוקים מדבש
 ונך. וזה המנהג שאוכלים
 ואמרו (שבת פ"ח.) על הפסוק
 למה נמשלו ישראל לתפוח
 ינו נעשה לנשמע שבשעת
 דאל לתפוח. ואף והפסוק
 השם יתברך וכמו שהקשה
 צמשל השם יתברך לתפוח
 פ לתפוח על דרך שאמרו
 ל ונקדשתם לשמי וכו' היו
 קדוש וכו' משל למה הדבר
 שה אמר לה הואיל ונקדשת

פרי

לראש השנה

צדיק

רמז

לשמי אני מלך ואת מלכה כשם שהוא כבודי כך
 הוא כבודך. ממילא כשנמשל השם יתברך
 לתפוח נמשלו ישראל גם כן לתפוח וכתוב בצלו
 חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי והוא על דרך
 שנאמר ומתוק האור. וזה שמבקשים שתחדש
 עלינו שנה טובה באור תורה שנקרא טוב.
 ומתוקה שנרגיש טעם שיהיה ומתוק האור בדברי
 תורה וממילא נכלל בזה גם כל הטובות:

[ג] **מה** שנהגין לאכול תפוח מתוק בדבש
 ומבקשים שתחדש עלינו שנה טובה
 ומתוקה. ולמה בחרו דוקא בתפוח ולא בשאר
 דברים. הענין דאיתא (אדרא נשא קל"ג ב') פסיק
 שער איתחזיין ב' תפוחין וכו'. והוא על פי
 שאמרו (בר"ר פ' כ"ז) גדול כחן של נביאים
 שמדמים צורה ליוצרה וכן ר' שמעון בן יוחאי גם
 כן מתאר השם יתברך כביכול בצורת אדם
 שתחת שערות הדיקנא יש ב' תפוחים, דהיינו
 עגול כפרי. ואמר (שם) כתפוח בעצי היער וגו'
 מה תפוח וכו' ובגינהון אתקיים באור פני מלך
 חיים ותאנא מהני תפוחין נפקין חיין לעלמא וכו'
 כתיב יאר ה' פניו אליך וכו' פנים דלבר וכו'
 וכתוב ויתנך יתן לך חן. וכן משמע אף שאינו
 ראוי כמו שמצינו (בר"ר פ' כ"ח) על ונת מצא חן
 לא שהיה כדאי אלא שמצא חן. וכן משה רבינו
 ע"ה ביקש ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן
 בעיניך וגו' שלא רצה לתלות במעשיו רק
 במציאות חן לחון במתנת חנם אף אם אינו כדאי.
 וכן כתיב כה אמר ה' מצא חן במדבר וגו' שאף
 שהיה קטרוג על הדור ההוא ביציאת מצרים
 ובקריעת ים סוף הללו וכו' והללו כמו שכתוב
 (שמו"ר פר' כ"א ועוד) מכל מקום מצא הדור המדבר
 חן בעיניו. והנה בעובדא דלתתא אתער לעילא
 כמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ג צ"ב א' ושמ"ט) לכן
 אוכלים בראש השנה תפוח לעורר לעילא האור
 פני מלך מהני תרין תפוחין כנ"ל ועל ידי ההארת
 פנים יהיה ויתנך שנוכה למתנת חנם על ידי

מצאית חן. שאם על ידי משפט מי יוכל לומר
 זכיתי לבי ויש קטרוגים על זה רק על ידי
 מציאות חן נוכל לבקש מתנת חנם. ובראש
 השנה דאיתא בתיקונים (תיקון ל"ו) ויהי אור דא
 ראש השנה וכו' שבראש השנה כבר יש להאיר
 פני מלך הויה וקיום אז הזמן לבקש על האור
 שיאר לנו פניו ועל ידי זה נוכח למציאת חן.
 ואיתא (מדרש תהלים פ') אנו אין לנו אלא הארת
 פניך הושיעני ונושעה שעל ידי ההארת פנים
 נוכח לישועה על ידי מתנת חנם. וכתוב אשרי
 העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון שבראש
 השנה על ידי התקיעות שופר וזכין גם כן להארת
 פנים. לכן אוכלים תפוח לעורר האור פני מלך.
 ומבקשים שתחדש עלינו שנה טובה, היינו האור
 כי טוב (כמו שנתבאר במאמרים הקודמים) שכן בפעם
 הראשון טוב שבתורה נאמר וירא אלהים את
 האור כי טוב ואחר כך נאמר בכל מעשה
 בראשית בכל יום וירא אלהים כי טוב שראה
 השם יתברך שבכל מעשה בראשית יש בחינת
 האור שנקרא כי טוב. וראש השנה שהוא הראש
 של השנה כמו שאנו אומרים מה שנקרא ראש
 חודש ולא ראשון של חודש שהוא הראש של
 החודש וכתב רישא גופא אויל (כמו שאמרו עירובין
 מ"א.) לכן יכולים לזכות בראש השנה שיהיה כל
 השנה טובה שנוכה בו להאור כי טוב:

ובגמרא (שבת פ"ח.) נדרש כתפוח בעצי
 היער על ישראל שנמשלו לתפוח
 מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו
 נעשה לנשמע. וכבר דקדקנו דמצינו (חולין צ"ב.)
 אשכולות שבה אלו תלמידי חכמים עלין שבה
 אלו עמי הארץ וכו' דאלמלא עליא לא מתקיימין
 אתכליא. ולפי זה הבעלי מעשים נקראו בשם
 עלים ותלמידי חכמים הם הפירות וכאן אמרו על
 שהקדימו נעשה לנשמע שהוא כתפוח שפריו
 קודם לעליו משל הפרי על שם נעשה. אך ענין
 נעשה ונשמע שאמרו אף שלא יצויר שיהיה

תשובות   כי תבוא   חן   קמה

רבה פי' שע"י
אל עליון וע"י
ירדור המלאכות
הגשמים ע"י
כי נדק (בראשית)
פי' שאברהם
קראת אל עליון
י' שע"י הנפש
מן (החמשה)
חור נריך, הם
נמסרו ביד"ך,
י המורה:

חבר ו"ה
צ"ה לעשות
צידוק וד"ה

והיה כי תבוא
סו"ל (בר"ר יצ
שם ו"ה ועניני
יה, והנה זה
לם הזה על פי
ה לי"ה ועושה
צבא אל הארץ,
האזניות דהיינו
ון לעליון, והו
מאמר (פסוק ג)
אמה פי' שע"י
וכל ליקח כל פרי
פ דרבי המורה:
הם ע"פ הנוכר
גאלתי אתכם
יקח עניני עה"ו
א פרי האדמה,

על כאחז"ל זה
הסא בריך הוא
בשר"ה עה"ת פרי

ע"י ראשית, הוא עניני עה"ז המכונים
בשם ראשית, ובעשותך כן מעורר בחי'
השפע ע"י כהן העליון, והו ושמת בטנא,
כי טנא עולה ס' כמנין אותיות שבזכרת
ההנים, שע"י הבאת זכורים כנוכר מעורר
הזכרה המרומז במלת טנא, והו ובאת
אל הכהן, שיושפע לך שפע ממקום כהן
עליון, ודבר צעמו מה טוב להחפיל אז על
הזכרה, ונאמר השקיפה מלמעלה למטה,
ממעון קדשך מן השמים, כי מעון אותיות
נועם (לק"מ מהל"ס י'), והוא מקור השפע
נועם עליון, ומקום מעביר השפע הוא ע"י
המדה הנקרא שמים קו היושר, והו מן
השמים:

ועל דרך הנוכר יבואר (פסוק יט) ולחתך
עליון על כל הגוים אשר עשה למהלה ולשם
ולתפארת פי' שע"י יחודך עולם התחתון
לעליון יושפע על ידך שפע לעה"ו על כל
הנבראים, והו ולחתך עליון, שאתה תהיה
בחי' כהן עליון על כל הנבראים והשפע
יתמשך ע"י הבחי' הנקראת תהלה ושם
ותפארת הוא קו היושר:

אז יאמר ושמת בטנא, כי טנא מרמז על
המורה שצעל פה על ס' מסכתין שבה
כמנין טנא אז ע"ד נוטריקון מלת טנ"א
טעמים נקודות אותיות, ונריך האדם
לקדש כל מענוגי עולם הזה ולהשתמש
בהם ע"ד המורה, והו ולקחת מראשית
כל פרי האדמה, הם מענוגי עולם הזה,
ושמת בטנא, שתכניסם לחוך המורה:

ולקחת מראשית כל פרי האדמה
(כו ז). נראה לפרש דהנה נריך
האדם לקדש כל הענינים ראשיתו ואז ה' לא

צריך האדם
לקדש תחילה
כל דבר

יעזבנו בידו של יאה"ר, ולזה תחלת השנה
נמקדש ע"י ר"ה תחלת החודש ע"י ר"ת,
תחלת יום ע"י תפלת שחרית, תחלת לילה
ע"י תפלת ערבית, וגם תיקף כשעומד
משנתו נריך לקדש המחשבה ולומר פסוק
נוודה אני, ועי"ז נמשך חיות אח"כ לכלל
השנה והחודש או היום:

ויו"פ ראשי חדשים לעמך נחת זמן
כפרה לכל תולדותם (תפלת מוסף של ר"ח)
פי' שנחת ראש חדש הראש מכל בחי'
שנתחדשה, לעמך, שהם יתחילו לקדש כי
עיקר הקדושה לאו בדידהו גוליא שאין
ביכלתם כמאמרם ז"ל (קידושין ל"ג) אלמלא
הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, רק שהם יתחילו
בדבר ועי"ז נמשך לכל המאורעות שאח"כ
ג"כ זמן כפרה, שיוכלו לחקן אח"כ כל
הדבר כולו ע"י סייעתו של הקב"ה. וזוה
נחבאר ולקחת מראשית כל פרי האדמה,
שע"י ראשית הענין שתקדש עי"ז מוכל
ליקח כל התולדות שאח"כ:

ארמי אובד אבי וירד מצרימה (כו ה).
רש"י ז"ל פי' הדבר לב' ענינים
שורד מצרימה הוא ענין צפ"ע, ונראה
לפרשו לענין אחד שע"י שהארמי אובד
אזי, שלבן החזיק את יעקב אצלו ורצה
לאצדו, על ידי זה וירד מצרימה, כי ע"י
שיעקב לא קיים כיבוד אב כ"ב שנה ששהה
אצל לבן עי"ז נסתת פורת [יוסף] ממנו
וירד יעקב אצלו למצרים:

יצו ה' אתך את הברכה באסמך
ובבל משלח ירך בו' (כח ט). מתחלה
נקדים לבאר והיה כי תבוא (דברים כו א) שאין
לו גזירה, שלפי ענין המובן דולקחת היא

ע"י התקדשות
תענוגי עוה"ז
מעליהם הנ"ק
אשר בתוכם

שמועת בראשית יצחק נג

שמועת יצחק

בראשית

← [א] בראשית ברא אלקים וגו'. ובמדרש (ר' ילקוט בראשית א ב, וב"ר פ' א), בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתו, בשביל תורה שנקראת ראשית דרכו, בשביל בכורים שנקראו ראשית בכורי אדמתך. →

Give your first thoughts to each morning

ענין
1) ישראל
2) תורה
3) בכורים

ואמר רמז לזה, "בראשית בכורי אדמתך" תביא בית ה' אלקיך (שמות כג יט), תביא תביא נטריקון תביא בית ה' אלקיך. ואפשר לומר שנכלל בכונתו ג"כ שההילוך וההבאה ולהבין דברי המדרש אקדים מה ששמעתי ממורי הרב הקדוש מפרשיסחא זצלה"ה, שהקשה הרי התורה היא תמידית ואיך שייך בכל עת מצות בכורים? →

אולי
אמת
How does it apply at all times?

- קטע זה מהספר 'בית יעקב' לתלמיד רבינו הרה"ק רבי יעקב אהרן יאנאווסקי זצ"ל אב"ד אלכסנדר, נחתם במילים: 'כאשר שמעתי כן בפירוש ממורי זצ"ל מווארקא'. קשה להחליט בברור, מה מן הדברים מיוחס לרבינו. אולם מכיון ותורתו של הר"ב על מצות בכורים בהקדשת ראשית הזמן תיכף בקומו ממיטתו להשי"ת בעסקי תורה וקדושה, כולל גם 'שעי' נקרא כל היום שיריים מהקדושה, מובאים ב'בית יעקב' פרשיות אמור, בחוקותי, וכי תבוא, בשם הר"ב מבלי הזכרת שמו של רבינו כלל. לפיכך נראין הדברים שהביאור במדרש המובא כאן על יסוד תורת הר"ב הנ"ל, הם דברי רבינו.
- ראה עוד בבית יעקב אמור, בחוקותי, כי תבא. וכעין דברים הללו בהרבה מספריהם של צדיקים, ובעיקר עה"פ (במדבר טו ב) ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה לה'. ראה גם 'מאור ושמש' עה"פ שם.
- לא ברור כיצד המכוון בכל הקטע הזה, והקשרו לרעיון הכללי של מצות בכורים - בראשית הזמן. ב"בית יעקב" פרשת אמור מובא ג"כ קטע זה, אבל בפ' בחוקותי וכי תבוא נשמט.

איגרת הקודש מאת כ"ק מרן בעל ישמח משה זי"ע
איגרת זו, שנדפסה בסוף ספר ישמח משה ח"נ, כתב בעל "ישמח משה" זצ"ל
אל בנו יחידו הנח"ק רבי אלעזר ניסן זצ"ל אחר חתונתו, וז"ל:

טובה תוכחה מגולה מאהבה מסותרת, נאמנים פצעי אויב ונשיקות שונא
 נעדרות, שמע בני מוסר אביך, יתמוך דברי לבך, אל יליזו מעיניך,
 כתבם על לוח לבך, לדברי הקשיבה לאמרי הט אוניך, רפאות תהי לשריך,
 ושקוי לעצמותיך. אח"ח 1234567

אם עד עתה קיימת שמח בחור בילדותך, מעתה הגיע העת שתתקיים זכור
 את בוראך בימי בחורותיך, ויראת ה' תהי' על פניך, ותורת ה' יומם ולילה
 יהגה חिכך, כי כל הבוטל ממנה באחריתו על העבר קובל, כי זולתה הכל
 הבל. ותתרחק מן הבטלה עד קצה האחרון, ובאורייתא קדישא רמש וצפר
 קרא בגרון, ובכל עצמותיך תאמרנה ותשבית כעס וחרון, ואז תהי' תורתך
 זכורה, כמו שדרשו חז"ל ערוכה בכל ושמורה.

← בני ידידי הלא לך לדעת כי שני ינקותא הם מבחר החיים, וביטול שעה אחת
 בהן הוא מגדולי העוונות, מעוות אשר לא יוכל לתקון וחיסרון לא יוכל
 להימנות, כי תמול לעד לא ישוב, ושעה אחת בשני הבחרות כשנה שלימה
 בשני העמידה חשוב, למאי נפקא מינה לגירסא דינקותא, הוא על לוח
 חרותה, גם כי יזקין לא יסור ממנו, כי מה מאד דברי חז"ל נאמנים הלומד ילד
 למה הוא דומה לדיו כתובה על נייר חדש, מהיר לקלוט וקשה לאבד על בן
 נעשה מלא וגדוש, ונעשה כמעייין המתגבר ממקור מעייני חכמתו חידושין
 לחדש, ונשמע קולו בבואו אל הקודש.

דרוש דרש בני בתורה הקדושה קרא בגרונך, עד לא רחיים על צווארך, ועד
 לא טירודין דעלמא על קדלך, יראת השי"ת תהא למולך, ומשיבת

נוט' אדום, ירוק, לבן והאות ו' מחברן יחד. והבן.

התנא הראשון שנזכר בש"ס הוא ר' אליעזר, הטעם שזכה ר' אליעזר שנזכר בראשונה במשנה דברכות יותר מכל התנאים ונ"ל עפמ"ש בעצמו (סוכה נ"א) מימי לא קדמני אדם בביהמ"ד ע"כ נתנו לו שכרו מן השמים להקדימו בבי מדרשא עוד יש לי לומר עפמ"ש בשם הלב ארי' וז"ל: ר' אליעזר הי' גלגול ראובן (ת"ל מצאתי מקורו בזוהר חדש סוף איכה) וזה סוד שאמרה לאה כי רא'ה ד' בעניי רא'ה ר"ת ר'בי א'ליעזר ה'גדול ע"כ בכוון למ"ש בתשובות הלכות קמנות, כחי וראשית אוני מ"ש זה ר' אליעזר בן הורקנוס ע"ה עכ"ל ונ"ל שז"ס מ"ש ר' יוחנן בן זכאי ר"א בור סוד שאינו מאבד טיפה להעיד שגם בגלגול הראשון לא אבד טיפה בבלחה רק כשימת ר' יוסא (זוה"ק וישלח קע"ה) דנאים על האי ערסא (אית לי באמתחתי עוד שטיילתי קצרות וארוכות ואין עת האסף פה) ויען שהוא גלגול של ראובן בכור יעקב ע"כ לו משפט הבכורה להזכיר שמו בראשונה.

Why was mentioned to the first mentioned one?
Always was first to mention!

ת' = ל"ב אלפים, כמנין חכמה בהכאה כמש' ת"ל בע' חכמה: ח"פ כ' = ק"ס, מ"פ ק"ס = ו' אלפים ת', ח"פ ו' אלפים ת' = ל"ב אלפים ע"ש וז"ס הכ' פיה פתחה בחכמה והבן וז"ס הכ' פי צדיק יהגה חכמה שזוכה להל"ב נתיבות החכמה.

פה — זכאה פומא דאיהו היכל הוי' דשריא בי' צלותא דאיהו אד', רמז לדבר: פה במלוי פ"א, ה"ה, עולה "היכל ה' — והבן.

איתא (בברכות נה, א) כשאמר משה לבצלאל שיעשה הארון ואת המשכן אמר לו — מנהגו של עולם לא כן הוא, אלא עושים בית תחילה ואחר כן מכניסין בו את הכלים, אמ"ל משה בצלאל בצל-אל היית, ומסיים — יודע הי' בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ ולהבין מה דבר גדול השיב לו בסמכו על מנהגו של עולם עד ששבח אותו משה כל כך וגם להבין מה ענין זה לצרף אותיות של בריאת שמים וארץ, אמר — עפמ"ש הכתוב "הנה ד' רוכב על עב קל" (ובשם א"ז הק' רא"מ זצ"ל ע"ב ק"ל נוט' קד"ש ע'צמד ב'מותר ז'ד, על מי ה' רוכב — על מי שמקדש עצמו במותר לו) נמצא ש"עב קל" הוא נרכב וד' הוא הרוכב כבי'

"rides upon the one who is sanctified in that which is אור"י
ק"ל 136 אור"י

דברי רמזי ברלי אורייתא אות ק ישראל

ה

או יאמר

והשכר היא פל
 שיה' שלא פ"פ ל
 בתורה אדרבא
 והשכר זאת סל
 ובינת הים סל
 דמלוא שליוס סל
 נא בבקשה סל
 רז"ל ואמרו. ש
 המלוא אשר ליוס
 בינת מלרים ובע
 עה"כ ויקח משה

קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא. קדושתה חזק
 שפועל לשעתה ולהלאה מכאן ואילך לעתיד לבוא ולכל
 ימיו כי העיקר היא היסוד וד"ל :

ע"כ ויולא אותו המלה. ובפ' ויחי עה"כ שכל את
 ידיו וד"ל :

קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד

לבא (מגילה י'). י"ל ע"פ הטודע מסה"ק
 ומאמ"ד זוק"ל בבאר יוסף. קדש לי כל זכור
 לקדש כל הראשית וההמלה. ראשית היום. ראשית
 השנה. והימי בחרות וכו'. וממילא הכל בחר רישא
 גרידה עיי"ש בדברנו עה"פ בראשית. וזה"פ קדושה
 ראשונה שמקדש א"ע בימי הבחרות והראשית כאמור.

Being the
 If you stay
 off flight
 will last

קדוש ישראל לה' ראשית תבואתה. ר"ל כמו

ראשית למיחת ועשיית החטואה. היא הביטל
 הגרעון כידוע ועי"ז לומח. כך קודש ישראל שהם
 בחלית הביטל. כמו"ש כי אתם המעט שממעטין
 עלמיתם. עיין בדברנו פ' תלוא עה"כ ועשים ציין וכו'.

והבן :

שבר מצוה ב

פי' ש
 שמתנהג בקיום
 למשל שאומר
 פנאי ילמוד. וק
 ואם לאו לאו.
 שבר מצוה ברא
 בטבע האו על
 משבר הטבע ו
 העו"ז. יש לו

אות ר

רשעים אין מוצתם שלימה [רש"י ז"ל פ' מקץ].

פי' אין מוצתם שלימה היינו כמו"ש ובטן
 רשעים חסר. יש לו מנה רואה מאתיים. וכן לעולם
 תמיד חסר לו ומעולם אין מוצתם שלימה וד"ל :

רגע. נ' במסורה. א' אתם עם קשי עורף רגע אחד

ונו'. ב' רגע בלאו חיים ברטוט. ג' חבי
 כמעט רגע עד יעבור זעם (ישעי' כז'). פי' אתם עם
 קשי עורף רק רגע אחד ומיד שבים בתשובה ולקך
 כמה זעמו ג"כ רק רגע אחד. כי רגע בלאו. ומיד
 חיים ברטוט כמו"ש ושוב וחי'. אך בקשתינו גם על
 הרגע זו חבי כמעט רגע עד יעבור זעם. כלומר
 רגע"ע המביא את הזעם כמעט רק רגע וזין כך
 עושים תשובה כנ"ל וממילא לא יהי עוד על מה
 לעזום וד"ל. עיין בדברנו פ' תשא במקומו.
 והבן :

ריש ועושר אד תתן לי (משלי ז'). היינו כידוע

אין עני אלא מדעת. וידוע דעה חסרת
 מה קנית. וז"ש ריש ועושר היינו עשירות בלא דעת
 אל תתן לי וד"ל. עיין בדברנו פ' בשלח עה"כ
 ויסע משה את העם ונו'. ועה"כ ובאו עליך הברכות
 אלה והשיגוך והבן :

או יאמר

מקיים רמ"ח פ
 קכ"ד א"ל. וזה
 שבר מצוה. ו
 שבר בהאי עלם
 שהיא כאלו קיי

אות ש

שערי דמע

אוכה
 קושיט העולם
 דלת שסגור
 ויש דלת שפג
 כמורס. והנה
 והמפתח היא
 לגוזר שלא נם

פי' שבר המלוא שמקבל היא ג"כ מלוא. וכן

בהיפך שבר עבירה שמקבל היא ג"כ עבירה כי
 בכל לרשע לו לר חלילה. וכן עד"ז הפי' מלוא
 גוררת מלוא היינו קבלת שבר המלוא שפשה ובהיפך
 עבירה גוררת עבירה כנ"ל. וכמובן מעלמו. עיין
 בדברנו פ' בחקותי עה"כ מצותי תשמרו ונתתי
 נשמתכם והבן :

שבר מצוה מצוה ושבר עבירה עבירה. י"ל עפ"

מ"ש בם' קדושה לוי עה"כ ויטס אל בני
 ישראל לשון מלוא. ישראל המקבלים המצוות עושים
 בזה רטון ומלוא ה' וכו' עיי"ש. כמלא כשארם עושה
 מלוא מקיים ב' מלוא. א' המלוא שעושה. ב'
 השכר של המלוא שמקבל מקיים בזה ג"כ מלוא ה'
 שרטוט להטיב לישראל כמובן. ז"ש שבר מלוא מלוא
 יין

מה שאומרים צומירות שבת (צומר כל מקדש) יום קדוש הוא מצואו ועד לאתו כל זרע יעקב יכבדוהו כדבר המלך ודחו וכו' כל עדת ישראל יעשו אותו, לדרך להצין השינויים יעקב ישראל, ועוד מ"ש כל זרע יעקב "יכבדוהו" ובעדת ישראל אומר "יעשו אותו", ולהנ"ל י"ל דהנה ידוע שהמון עם נקראו בשם "יעקב" והמעולים במדריגה ויחיד סגולה בשם "ישראל", וזה"כ כל זרע יעקב היינו ההמון יכבדוהו ליום הש"ק כדבר המלך ודחו צלי שום תוספות כלל רק כמו שזכר המלך מלכו של עולם, אך כל עדת ישראל יעשו אותו — הם עושים את השבת מעצמם ע"י שמוסיפים על יום ש"ק המוגבל.

באופן אחר נ"ל כוונת הזוה"ק דקאי על שבת שנתחלל ע"י חולה שיש בו

סכנה או מילה וסד"א דכיון דעשה מעשה נהי דלא חילל שבת יען שפיקוח נפש דוחה שבת וגם מילה דוחה שבת, אבל מ"מ אין קדושת שבת תו אלא זה שעשה מלאכה וליכא גבי השבת השכינה בשבת זה, לזה אמר מעולם לא זזה שכינה מישראל אפי' בשבת של חול היינו אפי' ממי שעשה מלאכה שמוחלת לו כנ"ל ונעשה לו השבת של חול, ודו"ק. ואפשר לכוון בזה מ"ק (שמות ל"א-ג') אך את שבתותי תשמורו וכו' לדעת כי אני ה' מקדשכם וכו', שהביא הרמב"ם ז"ל אך למעט פיקוח נפש שדוחה שבת, וזה שאה"כ שאל חטעו לומר אם תעשו מלאכות כאלו (כגון של פיקוח נפש) ציוס השבת תו ליכא קדושת השבת אלאכס, לז"א לדעת כי אני ה' מקדשכם, והבן.

ראש השנה

בחודש כ

חיים למעלה

(משלי ע"ד)

שנאמר עין ה

למשכיל למי

כחיד למעלה

טמון ומואצ

הכחוד אומר

שאין מכלים

ואותך לא

ביסורין צי

ואימתי צהח

ונראה ליה

צמ

חמא צרבי ה

לו דין צמי

מצקש לזכות

פלוני ואת

לישראל צמי

ציוס הזכ

זוכין לפני צו

היה אצרכב

וירא והנה

(ישעי מ"ח)

ואימתי תבין

לפני צדין צ

לנו צ' המ

מאות פאח

וחמ

לסליחות

ברמ"א (סי' תקפ"א ס"א) הביא דיש מקומות נוהגים שהמתפלל סליחות יתפלל כל היום וכו' מג"א (סק"י) אפי' ערבית שהמתחיל צמורה אומרים לו גמור, נ"ל לנת עטם לכך ע"ד מוסר, דהנה לצ איש הישראלי נשבר ונדכה, ומי יערב לו לומר אני מתפלל כשליח ציבור להיות המליץ בין ישראל לאציהם שצממים, מי יעלה בהר ה' נקי כפים וצר לב, ומי יאמר זכיתי לצדי ואיך יוריד מכילין דרחמי על ישראל, ע"כ לחזק את רוחו הנשבר יתפלל הש"ץ ערבית תחילה, ואזי לו משפט הבכורה להתפלל סליחות, יען שהמתחיל צמורה אומרים לו גמור, וממילא לא יחשב לו ליוהרהר, והבן.

שמע קולנו ה' אלקינו חוס ורחם עלינו וקבל צרחמים וצרזון את תפילתינו, נראה ככוונה דהאדם לריך להיות זהיר במה שמוציא מפיו, כי לפעמים מצקש דבר שהוא סובר שהוא לעוב לו וצחמת הוא לרע לו, ולזה לריך האדם לרחמים מאת הקב"ה שלא יקבל תפילתו זאת, וע"ז אנו מתפללים "שמע קולנו", אבל "חוס ורחם עלינו" צלעקתנו שלא יתן לנו מה שמצקשים לרע לנו ח"ו, כגון עשירות אשר לפעמים שמור לצעליו לרעתו, או צנים ויהיו ציין דלא מעלי, הרבה ענינים אשר האדם לפי קוצר שכלו אינו מצין אם הוא לעוב לו, אלא הקב"ה יקבל צרחמים וצרזון את תפילתנו מה שהוא לעוב לנו.

Sometimes we don't know things that are not actually good for us - we hope so.

One who leads in so should be for a light that does even a little Why? Who would have the confidence had the 7123 in 110150?? We allow him to have 276 and then we apply, "one who brings the word is told to complete it"

עקב רב, לכן הנני מבקש מן השם ואומר, שגיאות מי
 יצין מנסתרות נקני.

כל המצוה אשר אנכי מצוך וגו' [ח, א]. ופירש"י
 אם התחלת במצוה גמור אומה, וכענין זה אמרו
 חז"ל [עין ירושלמי פסחים פרק י הלכה ה ומגילה
 פרק ב סוף הלכה ז] המהחיל במצוה אומר לו מרוק,
 פירוש גמור. וקשה להצין מדוע בחרו חז"ל לשון
 אומר לו גמור, ולא אמרו סתם המהחיל במצוה צריך
 לגמור אותה? אבל בזה עוררו חז"ל את בני אדם
 שידעו שאם לא עלה ציד היצר לבטל מעשיית המצוה
 ולמרות פיתויו החמילו את המצוה, אז משתדל היצר
 לבטלם לכל יגמרו אותה, לכן יעזו חז"ל את בני האדם
 שאם יראו שאדם אחד התחיל לעשות מצוה חוב
 עליהם לחזק אותו באמרם לו גמור, כי בזה יעזרו לו
 לכל יפול ברשת היצר שמשתדל בכל כחו לבטלו
 מלגמור את המצוה שהתחיל.

ארץ חטה ושעורה וגו' ארץ אשר אבניה ברזל וגו'
 ואכלת ושבעת וגו' [ח, ח-י]. לכאורה יפלא דהרי
 הברזל לאו מידי דמיכל הוא. וא"כ יומר היה נאות
 להסמיך ואכלת ושבעת למ"ש ארץ זית חטה ושעורה וכו'
 והול"ל מתחלה ארץ אשר אבניה וכו' ואח"כ ארץ זית
 וכו' ואכלת ושבעת.

יש לומר דהנה אמרו חז"ל [ברכות מא ע"א]
 על הפסוק ארץ זית שכולו לשיעורין נאמר וגם אמרו
 חז"ל [תמורה טז, א] אלף ושבע מאות קלין וחמורין
 וגזירות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו צימי אצלו של
 משה והחזירן עתניאל בן קנו מתוך פלפולו וחד
 מינייהו שיעורין [יומא פ ע"א]. והנה חז"ל דרשו
 [תענית ד ע"א] ארץ אשר אבניה ברזל אל תקרי
 אבניה אלא בניה שקאי על התלמידי חכמים, ובגמרא
 [ברכות כ ע"ב] אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה
 רבש"ע כחוצ בתורתך אשר לא ישא פנים וכו' והלא
 אתה נושא פנים לישראל וכו', אמר להם וכי לא אשא
 פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת
 וזרכת והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה.
 ולפ"ז עולה שפיר הסמיכות כמין חומר, ארץ חטה
 ושעורה כמו שדרשו חז"ל שנאמר לשיעורין, אך הרי
 נשתכחו צימי אצלו של משה, לזה אמר ארץ אשר
 אבניה ברזל שקאי על הת"ח כדרשת חז"ל והם
 יחזירו בפולס, ועי"ז ואכלת ושבעת וזרכת, שמדע
 לצרך זרכת המזון עד כזית ועד כביצה.

השני וכו' שפירושו ראשון או שני לציאת מצרים. והנה
 במדרש [שמות רבה פרשה מא, ז] מוצא דאם לא היו
 הלוחות הראשונות נשברים לא היה שעבוד מלכות, וכמו
 שדרשו חז"ל [עירובין נד ע"א] על הפסוק [שמות לב
 טז] חרות על הלוחות, אל תיקרי חרות אלא חירות.
 ולפי"ז אם לא היו חוטאים לא היו החדשים מקבלים
 שמות כלל והיו נשארים זכר לציאת מצרים, ולא היה
 צורך בזכר אחר לציאת מצרים, ולכן נקבע יום השבת זכר
 לציירה ולא לציאת מצרים. אבל משחטאו בעגל ונשחברו
 הלוחות כבר היה גלוי לפניו יתברך שיקבלו החדשים
 שמות ושם לא יהיו זכר לציאת מצרים, על כן נאמר
 בלוחות שניות שהשבת היא זכר לציאת מצרים מעתה.

בהפטר

כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאותיה [ישעיה מ,
 ב]. ומקשים המפרשים על מה עשה ה' ככה
 להענישם בכפלים. אמנם יתכן על פי דברי הגר"א ז"ל
 [עין ליקוטים מהגר"א בסוף ספר שנות אליהו
 שביעית] על אמרם חז"ל [אבות פרק ג משנה א] לפני
 אתה עמיד ליתן דין וחשבון, דהחילוק בין דין לחשבון
 הוא, דדין היינו מה שדנים את האדם על עמל עשיית
 העבירה, וחשבון היינו שמתשבין את הזמן שאיבד על
 ידי עשיית העבירה שהיה יכול לקיים בלוחות הזמן מצוה
 או ללמוד תורה, ומענישין אותו על זה ג"כ.

וזהו שכיון הנביא לנחם את בני ישראל, שנחכפרו
 בשלימות, כי כבר נענשו הן על העצירות והן על דיטול
 הזמן, וזה כי מלאה נבאה היינו הזמן וכמו שהביא רש"י
 כאן הפסוק [איוב ז, א] הלא נבא לאנוש עלי ארץ, ועוד
 כי נרצה עונה שנמרח להם ג"כ על עמל מעשה העון.
 ומטעם זה נענשו בכפלים כי חטאו בכפלים, ולכן מתחיל
 הנביא בלשון כפול נחמו נחמו עמי, נחמה בכפלים
 שנחכפר להם הן העון עצמו והן דיטול הזמן.

עקב

והיה עקב תשמעון וגו' [ז, יב]. ופירש"י אם המצות
 קלות שאדם דש בעקביו תשמעון. יש לפרש שבה
 נרמו איסור פסיעה גסה שאסור בשבת, וזו היא מצוה
 שאדם דש בעקביו, וזה שאמר דוד המלך ע"ה אחר
 אמרו [מהלים יט, יב] גם עבדך נוהר בהם, בשמרים עקב
 רב, היינו כאשר אחשוז אם באמת נוהר אני בכל פקודי
 ומשפטי ה', אז בזכרי אשר בשמרים, היינו בשמירת
 המצות יש גם מצוה להשמר מפסיעה גסה בשבת, וזה